

Oponentský posudek na bakalářskou práci

Autor: Michaela Šáková
Název práce: Analýza náplně a obsahu učivových map českých učebnic zeměpisu ve vztahu ke školním atlasům
Vedoucí práce: RNDr. Tomáš Hudeček, Ph.D.
Oponent práce: RNDr. Jan D. Bláha

Rozsah a celková struktura práce

Práce Michaely Šákové má rozsah 38 stran textu vč. grafů, dále pak tabulek v příloze. Struktura práce je logická a přehledná.

Téma a cíle práce

Téma práce odpovídá požadavkům kladeným na bakalářské práce. Studentka v práci hledá odpovědi na velice zajímavé otázky: „Jak posoudit, zda je mapa prázdná či přeplněná?“, „Obsahuje dané kartografické dílo odpovídající množství geografických objektů či nikoliv?“, „Nepožadují atlasy po žácích velké množství informací vzhledem k obsahu a požadavkům učebnic?“ Jsem přesvědčen o tom, že v době krize české geografické kartografie jsou to otázky velice důležité a mohly by vést i k takřka filozoficky laděné odborné diskuzi na téma účelu a funkce školních atlasů jako pomůcky v oblasti geografického vzdělávání.

Bylo by proto dobré, aby tato práce nezapadla a vytvořila prostor pro další odborné studie. Vzhledem k rozsahu práce studentka předkládá spíše jen námět pro metodiku analýzy náplně a obsahu učivových map a atlasových map, přesto cíle ze zadání práce splnila.

Připomínky k práci (obsahové, formální a stylistické záležitosti)

- je nutné uvědomit si, že každé kartografické dílo by mělo jít nad rámec požadavků jednotlivých uživatelů, stejně tak nad rámec obsahu učebnic – tvoří totiž obraz geografických poznatků a ten je odlišný od jejich popisné formy z učebnic – zjištění, že atlasové mapy mají rozsáhlejší obsah a náplň než učivové mapy nemůže být tedy nijak překvapivé,
- za jeden z nedostatků práce považuji metodické pochybení – studentka se celkem mistrně vyhýbá pojmu „vyjadřovací prostředky kartografie“, při tom jsou to právě ony (jako projev mapového jazyka respektujícího účel mapy), které hrají klíčovou roli v rámci náplně mapy. Závěrečná diskuze sice leckteré nedostatky navržené metodiky osvětluje, ovšem mělo by být více zdůrazněno, že odlišné znázornění téhož jevu vede přímo k nemožnosti vzájemného srovnání náplně map (př. bude-li výškopis na jedné mapě znázorněn vrstevnicemi a na druhé mapě barevnou hypsometrií, bude podíl náplně map diametrálně odlišný, stanovíme-li jinou sílu liniového prvku, může mít tato zdánlivě malá změna velký vliv i na náplň mapy) => náplň atlasových map a učivových map proto nelze tímto způsobem porovnávat (učivové mapy vzájemně ano), metodika by musela doznat změn, o započítání, resp. nezapočítání popisu mapy do celkového výpočtu náplně se studentka správně zmiňuje,
- metodika analýzy obsahu map je využitelná,
- dalším metodickým problémem je srovnávání starých atlasů nakladatelství Kartografie Praha (1996, 2002) s novějším od nakladatelství SHOCart z roku 2004, přitom nakladatelství Kartografie Praha v tomtéž roce (2004) vydalo zbrusu nový atlas (první školní atlas na našem území vzniklý v GIS), který se poměrně významně lišil od svých předchůdců, vzhledem k časové náročnosti je využití učivových map z roku 2002 pochopitelné, testována navíc byla metodika, výsledky byly vedlejším produktem; v klasickém výzkumu by však bylo nutné pracovat s novými vydáními a novými učebnicemi,
- v seznamu literatury chybí citovaný zdroj Hudeček 2002,
- s. 9, posl. odst.: u přímé citace je třeba uvádět citovanou stranu (i u dalších přímých citací),
- s. 10, 1. odst.: zaměněn zdroj Hudeček 2004 za správný Hudeček 2002,

- pojem *autor* se používá, je-li autorem díla jednotlivec, použít lze např. pojem autorský subjekt, nejlépe pojem nakladatelství či autoři,
- v příloze 2 zmizela z první části tabulky kategorie státy,
- terminologická nekonzistentnost: *vodní plochy* × *řeky* (řeky jsou pouze jedním z příkladů vodních toků),
- jazyk, který staví adjektivum před substantivum, zní archaicky a v dnešní odborné češtině se takřka nepoužívá (mapy atlasové a mapy učivové × atlasové mapy a učivové mapy),
- při vysvětlování pojmů občas problémy: náplň není rozloha jednotlivých objektů v mapě k celkové rozloze mapy, ale spíše poměr součtu ploch jednotlivých objektů v mapě a celkové plochy mapového pole (s. 29),
- strana 20 v posuzovaném výtisku práce je převrácená.

Práce s literaturou, citační normy a etika

Autorka pracuje s literaturou a dalšími prameny svědomitě a dodržuje všechny klíčové citační normy, překvapit může malý počet zahraničních zdrojů.

Závěrečné shrnutí

Studentka Michaela Šáková na sebe vzala nelehký úkol vytvořit návrh metodiky analýzy obsahu a náplně učivových map a provést jejich konfrontaci s atlasovými mapami. Přes výše uvedené výtky k občas nejasné metodice splnila zadání práce a výstupy budou využitelné pro řešení grantového projektu věnovaného mentálním mapám. ***Bakalářskou práci proto doporučuji k obhajobě a navrhuji známku v e l m i d o b ř e .***

Dotazy na autorku

Jaký je rozdíl mezi kognitivní a mentální mapou?

Jaký je rozdíl mezi konvolutem a atlasem?

V Praze 25. 5. 2010

RNDr. Jan D. Bláha